

VALSTYBINĖ VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBA

VALSTYBINĖS VARTOTOJŲ TEISIŲ APSAUGOS TARNYBOS KOMISIJA

NUTARIMAS

DĖL UAB „INREGNUM“ ELEKTROS ENERGIJOS PIRKIMO–PARDAVIMO FIZINIAMS VARTOTOJAMS SUTARTIES NR. INR-PRIV/2021 IR JOS 1 PRIEDO SĄLYGŲ

2021 m. birželio 9 d. Nr. 10E-1506
Vilnius

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos direktorės Neringos Ulbaitės (Komisijos pirmininkė), Nuotolinės prekybos skyriaus vedėjos Aidos Gasiūnaitės-Stavginskienės ir Teisės skyriaus vedėjos Audronės Kaušylienės, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – Vartotojų teisių apsaugos įstatymas) 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu bei įgyvendindama nesąžiningų sąlygų taikymo kontrolę, išnagrinėjo UAB „Inregnum“ (toliau – UAB „Inregnum“ arba paslaugų teikėjas) Elektros energijos pirkimo–pardavimo fiziniams vartotojams sutarties Nr. INR-PRIV/2021 (toliau – Individualios sąlygos) ir jos 1 priedo „Elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo buitiniams vartotojams sutarties bendrosios sąlygos“ (toliau – Bendrosios sąlygos; Individualios ir Bendrosios sąlygos kartu vadinamos Sutartimi) nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu.

Komisija n u s t a t o :

1. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba 2021 m. balandžio 19 d. gavo Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2021 m. balandžio 19 d. prašymą Nr. R2-(VTGI)-2870 įvertinti UAB „Inregnum“ Sutarties sąlygas nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu. Prašyme nurodyta, kad nuo 2021 m. balandžio 1 d. UAB „Inregnum“ nutraukus gamtinių dujų ir elektros energijos nepriklausomo tiekimo veiklą, jos, kaip elektros energijos tiekėjo, teises ir pareigas, kylančias iš sudarytų elektros energijos tiekimo buitiniams vartotojams sutarčių, perėmė UAB „Elektrum Lietuva“. UAB „Inregnum“ Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos prašymu 2021 m. sausio 14 d. pateikė Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai Sutarties kopiją (reg. Nr. 5-3487).

2. Komisija pagal kompetenciją pasisako dėl UAB „Inregnum“ Individualių ir Bendrųjų sąlygų nesąžiningų sąlygų taikymo.

Komisija k o n s t a t u o j a :

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) 6.228¹ straipsnyje nurodyta, jog vartojimo sutartimi verslininkas įsipareigoja perduoti vartotojui (fiziniam asmeniui, veikiančiam su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais) prekes nuosavybės teise arba suteikti paslaugas vartotojui, o vartotojas įsipareigoja priimti prekes ar paslaugas ir sumokėti jų kainą. Pagal Civilinio kodekso 6.383 straipsnio 4 dalį kai energijos pirkimo–pardavimo sutartis yra vartojimo sutartis, t. y. kai vartotojas yra fizinis asmuo, kuris energiją perka asmeniniams, savo šeimos ar namų ūkio poreikiams, energijos pirkimo–pardavimo sutarčiai *mutatis mutandis* taikomas šio kodekso 6.228⁴ straipsnis ir kiti šio kodekso straipsniai, nustatantys vartojimo pirkimo–pardavimo sutarčių ypatumus. Atsižvelgiant į tai, Sutartis laikoma vartojimo sutartimi, kuriai be bendrųjų energijos pirkimo–pardavimo sutartis reglamentuojančių Civilinio kodekso

nuostatų taikomos ir specialiosios Civilinio kodekso nuostatos, reglamentuojančios vartojimo sutartis, o taip pat specialių elektros energetikos sričiai taikomų teisės aktų nuostatos.

2. Pagal Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 1 dalį standartinėmis laikomos sąlygos, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse.

3. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje numatyta, kad nesąžiningomis laikomos vartojimo sutarčių sąlygos, kurios šalių nebuvo individualiai aptartos ir kuriomis dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžiama šalių teisių ir pareigų pusiausvyra vartotojo nenaudai, taip pat minėtame teisės akte pateikiamas pavyzdinis sąrašas standartinių sutarties sąlygų, kurios yra preziumuojamos kaip nesąžiningos vartotojams.

4. Individualių sąlygų nuostatoje (prie vartotojo parašo rekvizitų) numatyta, jog „<...> *Sutinku, kad Tiekėjas vertintų mano kreditingumą/mokumą duomenis <...>“.*

Bendrųjų sąlygų 5.3 punkte įtvirtinta, jog „*Vartotojas pareiškia ir patvirtina, kad jis yra tinkamai ir išsamiai Tiekėjo informuotas apie teisės aktais Tiekėjui pavestą pareigą organizuoti Persiuntimo paslaugos teikimą Vartotojui, Vartotojui ši Tiekėjo pareiga yra aiški ir suprantama“.*

Aukščiau minimos nuostatos įtvirtina automatinį vartotojo sutikimą, kad UAB „Inregnum“ vertintų jo kreditingumą / mokumą, ir patvirtinimą, kad UAB „Inregnum“ tinkamai ir išsamiai jį informavo apie paslaugų teikėjo pareigą organizuoti persiuntimo paslaugos teikimą vartotojui ir kad vartotojui ši paslaugų teikėjo pareiga yra aiški ir suprantama. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Civilinio kodekso 6.185 straipsnio 1 dalį standartinėmis laikomos sąlygos, kurias bendram nevienkartiniam naudojimui iš anksto parengia viena šalis nederindama jų su kita šalimi ir kurios be derybų su kita šalimi taikomos sudaromose sutartyse. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad individualiai neaptartomis laikomos sąlygos, kurių parengimui vartotojas negalėjo daryti įtakos, ypač, jeigu tokios sąlygos nustatytos iš anksto verslininko parengtoje standartinėje sutartyje. Individualiai aptartos yra tokios sąlygos, kurios įtraukiamos į sutartį aktyviai veikiant vartotojui, t. y. tokioms sąlygoms vartotojas realiai gali daryti įtaką, pavyzdžiui, reikalauti kurią nors sąlygą išbraukti ar įrašyti į sutartį naują sąlygą, keisti tam tikras sutarties sąlygas ir pan. Pažymėtina, kad sutarties sąlygų paaiškinimas vartotojui taip pat negali būti prilyginamas individualiam sutarties sąlygų aptarimui Civilinio kodekso prasme. Be to, pagal Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 4 dalį pareiga įrodyti, kad tam tikra sutarties sąlyga buvo aptarta individualiai, tenka verslininkui (šiuo atveju – UAB „Inregnum“).

Pasisakant dėl vartotojo UAB „Inregnum“ duodamo sutikimo vertinti jo kreditingumą / mokumą, atkreiptinas dėmesys, jog vadovaujantis Civilinio kodekso 6.161 straipsnio nuostatomis, viešąja sutartimi laikoma sutartis, kurią sudaro juridinis asmuo (verslininkas), teikiantis paslaugas ar parduodantis prekes visiems, kas tik kreipiasi (transporto, ryšių, elektros, šilumos, dujų, vandentiekio ir kt. organizacijos) (1 dalis); visiems paslaugas teikiantis ar prekes parduodantis juridinis asmuo (verslininkas) privalo sudaryti sutartį su bet kuriuo asmeniu, kai šis kreipiasi, išskyrus įstatymų nustatyta tvarka patvirtintas išimtis (2 dalis); sudarydamas viešąsias sutartis, juridinis asmuo (verslininkas) neturi teisės kam nors suteikti privilegijų, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus (3 dalis). Pažymėtina, kad UAB „Inregnum“ Sutartis laikytina viešąja sutartimi, t. y. UAB „Inregnum“ privalėtų sudaryti sutartis su bet kuriuo asmeniu, kuris kreiptųsi, ir neturėtų teisės nei atsisakyti sudaryti sutartį, nei taikyti besikreipiančiam asmeniui kitokių sąlygų, lyginant su kitais asmenimis, atsižvelgiant į to asmens kreditingumą / mokumą vertinimo rezultatus, todėl nėra aišku, koku teisiniu pagrindu ir kodėl, minimoje Sutarties sąlygoje UAB „Inregnum“ įtvirtinta vartotojo automatinį sutikimą vertinti jo kreditingumą / mokumą. Pastebėtina ir tai, kad teisės aktai, reglamentuojantys elektros energijos tiekimą buitiniams vartotojams ir jos naudojimą (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymas (toliau – Elektros energetikos įstatymas), Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas (toliau – Energetikos įstatymas), Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 1-162 „Dėl Elektros energijos tiekimo ir naudojimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), Buitinių vartotojų su tiekėjais sudaromų elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutarčių standartinių sąlygų aprašas,

patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2020 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1-162 „Dėl Buitinių vartotojų su tiekėjais sudaromų elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutarčių standartinių sąlygų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), nenumato teisės paslaugų teikėjui vertinti vartotojų kreditingumą / mokumą. Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teisės aktai nenumato paslaugų teikėjui teisės vertinti vartotojo kreditingumą / mokumą, taip pat nėra aišku, kokių tikslu ir kokių teisiniu pagrindu bus vertinamas vartotojo kreditingumas / mokumas ir kokią įtaką tai turės sutarties vykdymui.

Taigi, Individualių sąlygų nuostata, įtvirtinanti automatinį vartotojo sutikimą vertinti jo kreditingumą / mokumą ir Bendrųjų sąlygų 5.3 punkto nuostata, numatanti vartotojo patvirtinimą, jog UAB „Inregnum“ tinkamai ir išsamiai informavo jį apie persiuntimo paslaugos teikimo organizavimą ir kad ši UAB „Inregnum“ pareiga vartotojui yra aiški suprantama, pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai bei vartotojo teises ir teisėtus interesus, kadangi atima iš vartotojo galimybę pasinaudoti Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio garantuojama apsauga nuo nesąžiningų vartojimo sutarčių sąlygų.

5. Bendrųjų sąlygų 2.6 punkte numatyta, kad *„Šalis turi teisę vienašališkai keisti savo kontaktinius duomenis / rekvizitus, nurodytus Sutartyje. Pasikeitus Šalies kontaktiniams duomenims / rekvizitams, Sutarties šalis apie įvykusius pasikeitimus privalo pranešti kitai Sutarties šaliai ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pasikeitimo dienos. Tiekėjas informuoja Vartotoją apie savo kontaktinių duomenų/rekvizitų pasikeitimą savo interneto svetainėje“*.

Minimame Bendrųjų sąlygų punkte įtvirtinama šalių teisė keisti savo kontaktinius duomenis / rekvizitus, nurodant, kad apie pasikeitimus kiekviena jų privalo informuoti viena kitą ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pasikeitimo dienos, be to, numatoma, jog tiekėjas apie savo kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą informuos vartotoją savo interneto svetainėje.

Elektros energetikos įstatymo 51 straipsnio 2 dalyje, Aprašo 6.1 papunktyje ir 7 punkte numatyta informacija, kuri turi būti nurodyta elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutartyje, be kita ko – sutarties šalys ir jų rekvizitai. Vertinant minimą Sutarties 2.6 punktą nesąžiningų sąlygų taikymo požiūriu, pastebėtina, kad UAB „Inregnum“ apie savo kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą informuos vartotoją vieninteliu būdu – savo interneto svetainėje, taigi, vartotojas bus įpareigotas nuolatos sekti informaciją, pateikiamą UAB „Inregnum“ internetinėje svetainėje. Pastebėtina, kad elektros energija, kaip prekė, yra būtina ir aktuali visiems šalies gyventojams, nepriklausomai nuo jų amžiaus, gyvenamosios vietovės ar kitų kriterijų, tačiau ne visi vartotojai gali turėti prieigą prie interneto ar gebėti juo naudotis bei rasti reikiamą informaciją, todėl paslaugų tiekėjas privalo užtikrinti, kad informacija apie šios paslaugos teikimo pasikeitimus, įskaitant Sutartyje nurodytą paslaugos teikėjo kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą, būtų pasiekiamas visoms gyventojų grupėms. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, minimas informavimo apie UAB „Inregnum“ kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą būdas nepagrįstai apsunkina vartotojo, kaip silpnesnės sutarties šalies padėtį.

Minėta, jog vadovaujantis civilinių santykių subjektų teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principais, verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, sutartyje įtvirtintos nuostatos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, kadangi jos nustato šalių teises, pareigas, atsakomybę ir pan. Be to, pastebėtina, kad informacija apie paslaugų kainos pasikeitimą, planuojamus atlikti remonto, montavimo ar profilaktikos darbus vartotojui gali turėti esminės reikšmės, todėl ši informacija vartotojui turi būti pateikta tinkamai. Atkreiptinas dėmesys, kad paslaugų teikėjo pasirinktas informacijos vartotojui perdavimo būdas gali būti netinkamas ir nepasiekiamas vartotojui, todėl paslaugų tiekėjas, užtikrindamas informacijos, apie kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą perdavimą vartotojui, privalo informuoti būtent vartotojui tinkamiausiu būdu (suderintu su vartotoju) arba užtikrinti, jog informacija vartotojui būtų perduota pasitelkiant kuo daugiau informacijos perdavimo priemonių.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Bendrųjų sąlygų 2.6 punkto sąlyga, suteikiant teisę paslaugų teikėjui informuoti vartotoją apie savo kontaktinių duomenų / rekvizitų pasikeitimą, paskelbiant šią informaciją interneto svetainėje, nepagrįstai apsunkina vartotojo padėtį bei pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai.

6. Bendrųjų sąlygų 3.6 punkte numatyta, kad „*Sąskaitos už suvartotą elektros energiją, Persiuntimo paslaugą ir kitas Operatoriaus Vartotojui suteiktas paslaugas pateikiamos Vartotojo elektroninio pašto adresu. Kuomet Vartotojas paprašo Tiekėjo siųsti sąskaitas ar kitus dokumentus paštu, yra paskaičiuojamos ir pridedamos papildomos pašto ar kurjerių tarnybos išlaidos toje sąskaitoje*“.

Aukščiau nurodyta Bendrosiose sąlygose įtvirtinta nuostata numato sąskaitų pateikimo vartotojui tvarką. Taisyklių 113 punkte numatyta, kad vartotojas turi teisę pasirinkti mokėjimo dokumentų pateikimo (elektroninių ryšių priemonėmis ar paštu), atsiskaitymo bei mokėjimo) būdą; vartotojui neišreiškus valios, kad jam mokėjimo dokumentai būtų pateikiami elektroninių ryšių priemonėmis, mokėjimo dokumentai vartotojui siunčiami paštu, pateikiant popierinius mokėjimų dokumentus; operatoriai ir tiekėjai popierinius mokėjimo dokumentus vartotojui pateikia netaikydami papildomų mokesčių. Iš esmės tapatus teisinis reglamentavimas nustatytas ir Aprašo, 40 punkte. Elektros energetikos įstatymo 51 straipsnio 4 dalimi, tiekėjas neturi teisės vartotojui taikyti tokios sąskaitos pateikimo mokesčio, jeigu vartotojas pageidauja gauti popierines sąskaitas. Tapatus teisinis reglamentavimas įtvirtintas Taisyklių 50.19 punkte ir Aprašo 20.15 papunktyje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pasirinkti mokėjimo dokumentų pateikimo būdą turi vartotojas (paslaugų teikėjas jo vienašališkai nustatyti negali), o vartotojui savo valios, kad mokėjimo dokumentas jam būtų siunčiamas elektroninių ryšių priemonėmis, neišreiškus, toks dokumentas vartotojui privalo būti teikiamas paštu (siunčiant popierinius mokėjimo dokumentus). Bet kuriuo atveju teikiant vartotojui popierinius mokėjimo dokumentus, jų pateikimas negali būti apmokestintas papildomais, įskaitant ir sąskaitos pateikimo, mokesčiais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Bendrųjų sąlygų 3.6 punkto nuostata, kuria apribojama vartotojo teisė pasirinkti mokėjimo dokumento pateikimo būdą, popierinio mokėjimo dokumento pateikimo apmokestinimas neatitinka galiojančio teisinio reglamentavimo, pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Aprašo 3 punkto nuostatą sutarties šalims draudžiama nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios pablogintų vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Vadovaujantis kasacinio teismo praktika, jeigu sutartyje nustatomomis sąlygomis iš esmės nukrypstama nuo įstatymo nustatytų sutarčių sąlygų, atsiranda pagrindas konstatuoti esminį šalių teisių ir pareigų pusiausvyros pažeidimą vartotojo nenaudai.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Bendrųjų sąlygų 3.6 punkte įtvirtinta nuostata, numatanti, kad sąskaitos vartotojui yra siunčiamos tik elektroniniu paštu, t. y. nesuteikiant teisės vartotojui pačiam pasirinkti sąskaitų gavimo būdo, bei įtvirtinanti tiekėjo teisę reikalauti papildomo užmokesčio už pašto ar kurjerių tarnybos išlaidas, neatitinka teisinio reglamentavimo ir tokiu būdu pažeidžia vartotojo teises ir interesus.

7. Bendrųjų sąlygų 3.8 punkte numatyta, kad „*Jei Vartotojas neinformuoja Tiekėjo apie tai, kad jis negavo sąskaitos už praėjusį ataskaitinį laikotarpį iki 20-os (dvidešimtos) einamojo mėnesio dienos, Šalys susitaria, kad bus laikoma, jog Vartotojas sąskaitą gavo laiku ir neturės Tiekėjui jokių pretenzijų dėl pateiktos sąskaitos*“.

Aukščiau minėta Bendrųjų sąlygų nuostata iš esmės yra apribojama vartotojo teisė reikšti pretenzijas UAB „Inregnum“, laikant, kad vartotojas sąskaitą gavo, jei iki 20-os (dvidešimtos) einamojo mėnesio dienos neinformuoja UAB „Inregnum“ apie tai, kad sąskaitos negavo, tokiu būdu apribojant vartotojui teisę reikšti pretenzijas net ir tuo atveju, jei būtų pateikta netiksli sąskaita. Kita vertus, būtina pažymėti, kad elektros energijos sektorių reglamentuojantys teisės aktai įpareigoja elektros energijos tiekėją ne tik jam pateikti mokėjimo dokumentus, bet ir sudaromose sutartyse aptarti nuostolių kompensavimą vartotojui tais atvejais, kai jam pateikiami netikslūs ir vėluojantys mokėjimo dokumentai (Įstatymo 51 straipsnio 1 dalies 7 punktas, Taisyklių 26 punktas, Aprašo 7 punktas). Tad kokių teisiniu pagrindu UAB „Inregnum“ apriboja vartotojo teisės teikti pretenzijas dėl sąskaitos, neaišku. Pabrėžtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 ir 34¹ straipsnių nuostatomis, vartotojas, manantis, kad jo teisės galimai buvo pažeistos, turi teisę raštu kreiptis į paslaugų teikėją bei reikšti pretenzijas. Taip pat, minimame įstatyme įtvirtinta, kad

tarp vartotojo ir paslaugų teikėjo kilęs ginčas sprendžiamas Vartotojų teisių apsaugos įstatymo nustatyta tvarka. Pagal Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 21 straipsnio 1 dalį, vartotojas, manantis, kad verslininkas pažeidė jo teises ar teisėtus interesus, susijusius su vartojimo sutartimi, pirmiausia privalo raštu kreiptis į paslaugos teikėją ir nurodyti savo reikalavimus, išskyrus atvejus, kai vartotojas tiesiogiai kreipiasi į teismą. Vartotojas privalo kreiptis į paslaugų teikėją ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią vartotojas sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Taigi, vartotojas dėl pateikto mokėjimo dokumento ir jame nurodytos informacijos teisingumo į tiekėją gali kreiptis per 3 mėnesius nuo tos dienos, kurią sužinojo ar turėjo sužinoti apie savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Ši jo teisė sutartimi negali būti apribota. Nagrinėjamu atveju, Bendrųjų sąlygų 3.8 punkte įtvirtinant sąlygą, remiantis kuria bus laikoma, kad vartotojas neturi pretenzijų paslaugų teikėjui dėl pateiktos sąskaitos, jeigu neinformuoja tiekėjo apie tai, kad jis negavo mokėjimo dokumento už praėjusį ataskaitinį laikotarpį iki 20-os einamojo mėnesio dienos, yra apribojamos vartotojo teisės, susijusios su UAB „Inregnum“, kai ši visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus.

8. Bendrųjų sąlygų 3.10 punkte numatyta, kad *„Vartotojas sumoka sąskaitoje nurodytas sumas (įskaitant rinkliavas ir mokesčius) į Tiekėjo banko sąskaitą, ne vėliau kaip kito mėnesio, einančio po ataskaitinio mėnesio, 15 kalendorinės dienos. Apmokėdamas sąskaitą Vartotojas įsipareigoja nurodyti sąskaitoje pateiktą sąskaitos numerį. Tiekėjo banko sąskaitos duomenys nurodomi sąskaitoje“*.

Aprašo 42 punkte nustatyta, kad apmokėjimo terminas nustatomas sutartyje turi būti ne trumpesnis, kaip mėnesio, einančio po ataskaitinio mėnesio, paskutinė kalendorinė diena. Aukščiau aptariama Bendrųjų sąlygų nuostata, UAB „Inregnum“ nustato trumpesnius atsiskaitymo terminus, taip pablogindama vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai. Taigi, aukščiau nurodyta Bendrosiose sąlygose įtvirtinta nuostata neatitinka teisinio reglamentavimo ir tokiu būdu pažeidžia vartotojo teises ir interesus.

9. Bendrųjų sąlygų 3.11 punkte numatyta, kad *„Kaina laikoma sumokėta tą dieną, kurią lėšos įskaitomos į Tiekėjo banko sąskaitą.“*

Aukščiau nurodyta Bendrųjų sąlygų nuostata nustatoma, kad vartotojo sumokėta kaina bus laikoma sumokėta tą dieną, kurią lėšos įskaitomos į UAB „Inregnum“ sąskaitą, iš esmės reiškia rizikos perkėlimą vartotojui už pačios UAB „Inregnum“ pasirinkto banko veiksmus. Pažymėtina, kad mokėjimo sandoryje paprastai dalyvauja keturios šalys: pervedimo siuntėjas (atliekantis mokėjimą klientas), siuntėjo bankas, pervedimo gavėjas (mokėjimą gaunantis klientas) ir gavėjo bankas. Pagal Civilinio kodekso 6.933 straipsnio 1 dalį Bankas, priėmęs mokėjimo pavedimą, privalo pervesti jame nurodytą pinigų sumą į gavėjo banką, kad ją įskaitytų į pavedime nurodyto asmens sąskaitą per šio kodekso 6.931 straipsnio 1 dalyje nurodytą terminą. Taigi, iš to galima daryti išvadą, kad lėšų įskaitymas į UAB „Inregnum“ sąskaitą priklauso ne tik nuo vartotojo veiksmų, bet ir nuo jo ir pačios UAB „Inregnum“ pasirinkto banko. Tokiu būdu, nustatant, kad kaina bus laikoma sumokėta, tik tuomet, kai lėšos bus įskaitomos į UAB „Inregnum“ sąskaitą, reiškia, kad vartotojui perkeliama atsakomybė atsakyti už UAB „Inregnum“ pasirinkto banko veiksmus, jei pastarasis dėl kokių nors priežasčių tokio mokėjimo neįskaitytų. Atsižvelgiantį tai, kas išdėstyta, Bendrųjų sąlygų 3.11 punkte įtvirtinta sąlyga, numatanti, kad vartotojas laikomas atsiskaičiusiu tą dieną, kai lėšos įskaitomos į paslaugų teikėjo sąskaitą, pažeidžiama sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai ir vartotojo, kaip ekonomiškai silpnesnės sutarties šalies, teisės ir teisėti interesai.

10. Bendrųjų sąlygų 4.2.1 punkte numatyta, kad tiekėjas turi teisę *„vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų raštu elektroninių ryšių priemonėmis įspėjęs Vartotoją, nutraukti Sutartį, jeigu elektros energijos tiekimas buvo nutrauktas dėl Vartotojo kaltės ir neatstatytas ilgiau nei 6 (šešis) mėnesius arba jei Vartotojas padaro kitokį esminį Sutarties pažeidimą“*.

Bendrųjų sąlygų 4.2.2 punkte numatyta, kad tiekėjas turi teisę *„vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 30 (trisdešimt) kalendorinių dienų raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis įspėjęs Vartotoją, nutraukti Sutartį, jeigu Vartotojas 36 (trisdešimt šešis) mėnesius iš eilės nenaudoja elektros energijos“*.

Bendrujų sąlygų 8.5 punkte numatyta, kad „*Tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį per 60 (šešiasdešimt) dienų, apie tai informuodamas Vartotoją raštu Sutartyje nurodytais kontaktais*“.

Minimuose Bendrujų sąlygų punktuose įtvirtinama paslaugų teikėjo teisės vienašališkai nutraukti Sutartį realizavimo tvarka. Bendrujų sąlygų 4.2.1 punkte numatoma paslaugų teikėjo teisė apie sutarties nutraukimą įspėti vartotoją raštu elektroninių ryšių priemonėmis, tačiau pažymėtina, jog Taisyklių 40 punkte numatyta, kad tais atvejais, kai elektros energijos tiekimas ir (ar) elektros energijos persiuntimas buvo nutrauktas dėl vartotojo kaltės ir neatstatytas ilgiau nei 6 mėnesius arba jei vartotojas padaro kitokią esminę sutarties pažeidimą, tiekėjas ir (ar) operatorius turi teisę nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 30 kalendorinių dienų įspėjęs vartotoją elektroninio pašto ir jo buvimo vietos adresu (kai tokius duomenis vartotojas nurodė sutarties sudarymo metu) arba objekto adresu ar kitu tiekėjo ir (ar) operatoriaus prieinamu adresu, nustatytu Taisyklių 5 punkte nurodyta tvarka, jei sutarties sudarymo metu vartotojas šių duomenų nenurodė arba nurodė netikslius duomenis; jei tiekėjo ir (ar) operatoriaus informacija vartotojo nepasiekia šiame punkte nurodytais būdais, informacija apie būsimą sutarties nutraukimą skelbiama viešai tiekėjo ir (ar) operatoriaus interneto svetainėje nurodant tiekėjo ar operatoriaus suteiktą vartotojo kodą, objekto numerį, elektros energijos vartojimo būseną, sutarties nutraukimo datą. Taigi, minimas Bendrujų sąlygų punktas suteikia teisę paslaugų teikėjui pačiam pasirinkti vieną iš Sutartyje numatytų vartotojo informavimo būdų (raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis), o ne išsiųsti pranešimus abejais būdais, t. y. tiek elektroninio pašto, tiek vartotojo buvimo vietos adresu (kai tokius duomenis vartotojas nurodė sutarties sudarymo metu) arba objekto adresu ar kitu tiekėjo ir (ar) operatoriaus prieinamu adresu, tokiu būdu pažeidžiant sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

Bendrujų sąlygų 4.2.2 punkte numatoma paslaugų teikėjo teisė vienašališkai nutraukti sutartį su vartotoju, įspėjęs jį prieš 30 kalendorinių dienų raštu arba elektroninio ryšio priemonėmis, tačiau vadovaujantis Taisyklių 43 punktu, tais atvejais, kai vartotojas 36 mėnesius iš eilės nevartoja elektros energijos, tiekėjas ir (ar) operatorius turi teisę nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį vienašališkai, apie tai ne vėliau kaip prieš 3 mėnesius įspėjęs vartotoją elektroninio pašto ir jo buvimo vietos adresu (kai tokius duomenis vartotojas nurodė sutarties sudarymo metu) arba objekto adresu ar kitu tiekėjo ir (ar) operatoriaus prieinamu adresu, nustatytu Taisyklių 5 punkte nurodyta tvarka, jei sutarties sudarymo metu vartotojas šių duomenų nenurodė arba nurodė netikslius duomenis. Analogiška nuostata įtvirtinta ir Aprašo 21.3 papunktyje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Bendrujų sąlygų 4.2.2 nuostata, nustatanti trumpesnius vartotojo įspėjimo terminus, palyginti su terminu nustatytu aukščiau nurodytuose teisės aktuose, taip pat suteikianti teisę paslaugų teikėjui išsiųsti pranešimą tik vienu iš Sutartyje nurodytu būdu, o ne abejais, kaip numatyta Taisyklėse ir Apraše, neatitinka galiojančio teisinio reglamentavimo, pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

Bendrujų sąlygų 8.5 punkte numatyta paslaugų teikėjo teisė vienašališkai nutraukti Sutartį per 60 (šešiasdešimt) dienų, nedetalizuojant pagrindų, kuriems esant paslaugų teikėjas įgis tokią teisę, tokiu būdu, iš minimo punkto formuluotės nėra aišku, ar teisė vienašališkai nutraukti Sutartį paslaugų teikėjas galės pasinaudoti visais atvejais, nepriklausomai nuo priežasčių, t. y. nesant esminio Sutarties pažeidimo (Bendrujų sąlygų 8.15 punktas) ir kitų objektyvių Taisyklėse, Apraše bei kituose teisės aktuose numatytų atvejų.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Bendrujų sąlygų 4.2.1, 4.2.2 ir 8.5 punktuose įtvirtintos nuostatos neatitinka teisinio reglamentavimo ir iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir teisėtus interesus.

11. Bendrujų sąlygų 4.4.2 punkte numatyta, kad vartotojas turi teisę „*susipažinti su elektros energijos suvartojimo duomenimis, įskaitant suvartotos elektros energijos kiekį per praėjusį laikotarpį neilgesnį kaip 6 mėnesiai*“.

Minimame Bendrujų sąlygų punkte įtvirtinama vartotojo teisė susipažinti su elektros energijos suvartojimo duomenis, bet ne daugiau kaip 6 mėnesių laikotarpį, t. y. numatomas

konkretus laikotarpis, už kurį paslaugų teikėjas įsipareigoja suteikti vartotojui informaciją apie jo suvartotos elektros duomenis. Vadovaujantis Aprašo 23.4 papunkčiu, vartotojas turi teisę susipažinti su savo elektros energijos suvartojimo duomenimis, o pagal Taisyklių 64 punktą, vartotojas turi teisę susipažinti su elektros energijos suvartojimo duomenimis, įskaitant suvartotos elektros energijos kiekį, taip pat, nemokamai leisti bet kuriam tiekėjui naudotis savo elektros energijos suvartojimo duomenimis, kuriuos nemokamai turi teisę gauti pats vartotojas. Taigi, minėtuose teisės aktų nuostatose ši vartotojo teisė nėra apribojama tam tikru konkrečiu laikotarpiu, už kurį paslaugų teikėjas turėtų suteikti vartotojui teisę susipažinti su elektros energijos suvartojimo duomenimis, todėl nėra aišku, koku teisiniu pagrindu paslaugų teikėjas Sutartyje įtvirtina savo teisę pateikti vartotojui duomenis apie jo suvartotą elektros energiją tik už ne ilgesnį kaip 6 mėnesių laikotarpis. Tokiu būdu Bendrųjų sąlygų 4.4.2 punktas neatitinka teisinio reglamentavimo bei apriboja vartotojo galimybę susipažinti su elektros energijos suvartojimo duomenimis už daugiau nei 6 mėnesių laikotarpį.

12. Bendrųjų sąlygų 7.4 punkte numatyta, kad „<...> *Elektros energijos kokybė ir elektros energijos tiekimo sutrikimai nėra Sutarties objektai*“.

Minimame Bendrųjų sąlygų punkte įtvirtinama, kad elektros energijos kokybė ir elektros energijos tiekimo sutrikimai nėra paslaugų teikėjo ir vartotoju sudarytos sutarties objektais, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad elektros energijos pirkimo–pardavimo bei persiuntimo sutartis vartotojas sudaro būtent su UAB „Inregnum“ ir jokios papildomos sutarties dėl elektros energijos pirkimo–pardavimo su tinklų operatoriumi, kuris iš esmės laikytinas atsakingu už elektros energijos kokybę, vartotojas nesudaro (Taisyklių 17.1 papunktis). Vadovaujantis Civilinio kodekso 6.386 straipsnio nuostatomis, energijos kokybė turi atitikti sutarties bei kokybės standartų, kitų energijos kokybę reglamentuojančių norminių dokumentų nustatytus reikalavimus (1 dalis), jeigu energijos tiekimo įmonė pažeidžia energijos kokybės reikalavimus, tai abonentas turi teisę atsakyti už tokią energiją mokėti (2 dalis), be to vartotojas turi teisę į nuostolių, patirtų dėl netinkamos kokybės energijos tiekimo, atlyginimą (3 dalis). Taisyklių 50.4 papunktyje įtvirtinta tinklų operatoriaus pareiga sudaryti sutartis ir teikti vartotojams elektros energijos persiuntimo paslaugos teikimo vietoje kokybišką elektros energijos persiuntimo paslaugą, persiųsti kokybišką elektros energiją; elektros energijos persiuntimo paslaugos ir elektros energijos kokybė turi atitikti sutarties, Lietuvos standarto LST EN 50160:2010 „Viešųjų elektros tinklų įtampos charakteristikos“ ir kitų kokybę reglamentuojančių norminių teisės aktų nustatytus reikalavimus. Aukščiau minima Bendrųjų sąlygų 7.4 punkto formuluote vartotojui yra tarsi nurodoma, kad elektros energijos kokybė ir/ar jos sutrikimai, t. y. vartotojo teisė į kokybišką elektros energiją ir tinkamą jos tiekimą, turi būti aptariama kitose tarp šalių sudarytose sutartyse, tačiau, kaip minėta, kitų sutarčių, t. y. sutarčių su tinklų operatoriumi vartotojas nesudaro. Atkreiptinas dėmesys, kad sutartyje, be kita ko, turi būti nurodomos ir vartotojo bei operatoriaus tarpusavio teisės ir pareigos, o viena iš operatoriaus pareigų – persiųsti vartotojams kokybišką elektros energiją bei atlyginti vartotojui dėl to jo patirtus tiesioginius nuostolius (Bendrųjų sąlygų 6.2.2 punktas), tačiau, kokios kokybės elektros energiją privalo teikti tinklų operatorius, o vartotojas gauti, Sutartyje nėra aptarta, todėl vartotojas nežino ir negali žinoti, kokia elektros kokybė būtų laikoma nekokybiška, suteikianti pagrindą jam pasinaudoti teisės aktuose ir sutartyje jam suteikiama teise kreiptis į tinklų operatorių dėl nekokybiškos elektros energijos teikimo bei nuostolių atlyginimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas vartojimo sutarties sąlygų atitikties sąžiningumo kriterijams aspektų yra vertinimas, ar jos yra skaidrios, t. y. ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui, ir, ar paslaugų teikėjas pateikė vartotojui visą sutarčiai sudaryti reikšmingą informaciją. Neskaidrios sutarties sąlygos negali būti laikomos sąžiningomis, nes vartotojas, kuris nesupranta sutarties sąlygų ar neturi visos apsisprendimui reikšmingos informacijos, negali priimti tinkamo sprendimo. Reikalavimas, kad vartojimo sutarčių sąlygos būtų rašomos aiškiai, suprantama kalba ir vartotojui faktiškai būtų suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, įtvirtintas 1993 m. balandžio 5 d. ES Tarybos direktyvos 93/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais preambulėje (preambulės 22 pastraipa) bei įgyvendintas nacionaliniame lygmenyje (Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje 6 dalyje) nustatant, kad bet kuri vartojimo sutarties rašytinė sąlyga turi būti išreikšta aiškiai ir suprantamai. UAB „Inregnum“, kaip verslininkui, keliami didesni

reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Inregnum“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą akcentuota, kad verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, jo pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, o įtrauktos į sudarytą sutartį, jos tampa sudėtine sutarties dalimi.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Bendrųjų sąlygų 7.4 punkto nuostata, įtvirtinanti, kad elektros energijos kokybė ir elektros energijos tiekimo sutrikimai nėra Sutarties objektai, bei nenumatanti, kokios kokybės elektros energiją turi teisę gauti vartotojas, t. y. kas yra laikoma kokybiška elektros energija, neatitinka sutarčių sąlygų aiškumo ir skaidrumo reikalavimų ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai bei vartotojo teises ir interesus.

13. Bendrųjų sąlygų 7.10.2 punkte numatyta, kad Tiekėjas turi teisę reikalauti Vartotojo atlikti išankstinį mokėjimą (sumokėti depozitą), jeigu „*Tiekėjas turi pagrįstų abejonių dėl Vartotojo mokumo*“.

Bendrųjų sąlygų 7.10.3 punkte numatyta, kad Tiekėjas turi teisę reikalauti Vartotojo atlikti išankstinį mokėjimą (sumokėti depozitą), jeigu „*teisme buvo priimtas pareiškimas dėl bankroto bylos iškelimo Vartotojui*“.

Bendrųjų sąlygų 7.10.5 punkte numatyta, kad Tiekėjas turi teisę reikalauti Vartotojo atlikti išankstinį mokėjimą (sumokėti depozitą), jeigu „*yra akivaizdu, kad artimoje ateityje Vartotojas gali tapti nepajėgus vykdyti savo įsipareigojimus pagal Sutartį*“.

Minimais Bendrųjų sąlygų punktais paslaugų teikėjas suteikia sau teisę reikalauti vartotojo sumokėti už paslaugas avansu (sumokėti depozitą), be kita ko, jei jis turi pagrįstų abejonių dėl vartotojo mokumo, jei teisme buvo priimtas pareiškimas dėl bankroto bylos iškelimo vartotojui arba jei yra akivaizdu, kad artimoje ateityje vartotojas gali tapti nepajėgus vykdyti savo įsipareigojimus pagal Sutartį.

Pažymėtina, kad Taisyklių 103 punkte įtvirtinta, jog tiekėjas arba operatorius turi teisę pareikalauti vartotojo pateikti visų prievolių pagal sutartį tinkamo įvykdymo užtikrinimo arba kitų atsiskaitymo garantijų (pavyzdžiui, už suteikiamas paslaugas mokėti iš anksto (avansu), nustatyti trumpesnius atskaitinius laikotarpius ir (ar) atsiskaitymo terminus), vartotojui praleidus atsiskaitymo terminus ar pažeidus kitas esmines sutarties sąlygas, taip pat jei vartotojui pradėtos bankroto, restruktūrizavimo ar likvidavimo procedūros. Įvertinus Bendrųjų sąlygų 7.10.2, 7.10.3 ir 7.10.5 punktų formuluotes matyti, kad jomis yra ne tik praplečiamas Taisyklėse numatytas atvejis, kada paslaugų teikėjas turi teisę reikalauti prievolių užtikrintumo (avanso), sąrašas, bet ir pagrindai, kuriems esant paslaugų teikėjas šią teisę įgytų, yra abstraktūs ir neaiškūs, suteikiantys galimybę UAB „Inregnum“ piktnaudžiauti savo padėtimi ir reikalauti vartotojų sumokėti už paslaugas iš anksto (sumokėti depozitą) net ir tais atvejais, kai realios grėsmės galimam Sutarties pažeidimui dėl atsiskaitymo už paslaugas, nebūtų. Pavyzdžiui, nėra aišku, ką nagrinėjamu atveju reiškia tiekėjo pagrįstos abejonės dėl vartotojo mokumo (kaip minėta anksčiau, nėra aišku, ir kokiu teisiniu pagrindu paslaugų teikėjas Sutartimi suteikia sau teisę tikrinti vartotojo kreditingumą / mokumą); nėra aišku ir tai, kokius atvejus paslaugų teikėjas laikys akivaizdžiais, kad artimoje ateityje vartotojas gali tapti nepajėgus vykdyti savo įsipareigojimus bei kokiais kriterijais remdamasis nustatys, kad vartotojas gali tapti nemokus; be to, pareiškimo priėmimas teisme dėl bankroto bylos iškelimo savaime nereiškia, kad vartotojui bus iškelta bankroto byla ar kad jis yra nemokus arba taps nemokus. Fizinio asmens bankroto procedūrą reglamentuoja Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. Vadovaujantis minėto įstatymo 5 straipsnio 7 dalimi, teismas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo nutarties dėl pareiškimo iškelti fizinio asmens bankroto bylą priėmimo dienos priima nutartį iškelti fizinio asmens bankroto bylą ar atsisakyti ją iškelti, o pagal to paties įstatymo 6 straipsnio 1 dalį, teismas priima nutartį iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu nustato, kad fizinis asmuo yra nemokus ir nėra šio įstatymo 5 straipsnio 8 dalyje nustatytų pagrindų. Taigi vien pareiškimo dėl bankroto bylos iškelimo priėmimas teisme, nereiškia, kad fizinis asmuo taps nepajėgus vykdyti savo įsipareigojimus pagal Sutartį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Bendrųjų sąlygų 7.10.2, 7.10.3 ir 7.10.5 punktų nuostatos pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai, o tai, kaip minėta, yra draudžiama pagal Aprašo 3 punktą. Tokiu būdu Bendrųjų sąlygų 7.10.2, 7.10.3 ir 7.10.5 punktų nuostatos iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai ir ekonomiškai silpnesnės Sutarties šalies – vartotojo – teises ir teisėtus interesus.

14. Bendrųjų sąlygų 8.8 punkte numatyta, kad *„Tiekėjas turi teisę peržiūrėti ir keisti elektros energijos įsigijimo kainas ir/ar atsiskaitymo sąlygas Vartotojui: daugiau nei 50 % padidėjus Vartotojo suvartojamos elektros energijos kiekiui; pasikeitus Vartotojo kreditingumo ar mokumo vertinimui“*.

Bendrųjų sąlygų 8.10 punkte numatyta, kad *„Jei Vartotojas nesutinka su Sutarties pakeitimu ar naujomis Sutarties sąlygomis, jis turi teisę atsisakyti Sutarties, apie tai informuodamas Tiekėją būdu, aprašytu 2.6 punkte, per 14 (keturiolika) kalendorinių dienų nuo pranešimo apie Sutarties pakeitimą arba naujų Sutarties sąlygų įsigaliojimą. Sutarties atsisakymas neatleidžia Vartotojo nuo pareigos sumokėti pagal Sutartį mokėtinas sumas. Šių Vartotojo įsipareigojimų vykdymui taikomos ankstesnės Sutarties sąlygos“*.

Aukščiau minimos Bendrųjų sąlygų nuostatos įtvirtina Sutarties keitimo, įskaitant elektros energijos įsigijimo kainą ir / ar atsiskaitymo sąlygas, tiekėjo iniciatyva tvarką. Taisyklių 53.3 papunktyje nustatyta, kad vartotojai apie tiekėjo ketinimą pakeisti sutarties sąlygas turi būti informuojami raštu ar elektroninių ryšių priemonėmis. Teikiant informaciją apie šį ketinimą, turi būti pranešama apie vartotojų teisę nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Aprašo 20.10 papunktyje įtvirtinta analogiška nuostata, papildomai nurodant, kad tiekėjas privalo raštu arba elektroninių ryšių priemonėmis informuoti vartotoją apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas; tokiu atveju vartotojas kartu informuojamas ir apie teisę per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Taigi, vartotojas, kuriam pranešta apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas turi būti suteikiama teisė per 30 kalendorinių dienų nuo informacijos apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas gavimo dienos nepritarti sutarties sąlygų pakeitimui ir (ar) nutraukti sutartį. Vertinant aukščiau nurodytas Bendrųjų sąlygų nuostatas, matyti, kad vartotojui apribojama teisė pasinaudoti aukščiau nurodytomis teisės aktuose suteiktomis teisėmis: apie savo nesutikimą su pakeistomis sutarties sąlygas vartotojas turi pranešti trumpesniu terminu nei teisės aktuose nustatyta. Taip pat, atkreiptinas dėmesys, kad pagal aukščiau nurodytų teisės aktų nuostatas vartotojui apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas turi būti pranešama raštu arba elektroninėmis ryšių priemonėmis. Pažymėtina ir tai, kad Bendrųjų sąlygų 2.6 punkte, į kurią, kaip aprašantį pranešimų pateikimo kitai sutarties šaliai būdą, nukreipiama minimame Bendrųjų sąlygų punkte, pranešimų teikimo būdai nenumatyti (Bendrųjų sąlygų 2.6 punktas įtvirtina šalių teisę keisti savo kontaktinius duomenis /rekvizitus ir su tuo susijusias šalių pareigas).

Pasisakant dėl Bendrųjų sąlygų 8.8 punkte įtvirtinamos paslaugų teikėjo teisės peržiūrėti ir keisti elektros energijos įsigijimo kainas ir/ar atsiskaitymo sąlygas, papildomai pažymėtina, jog prieš sutarties sudarymą, vartotojui pateikiama informacija, Sutarties sąlygos bei prekių kaina, turi esminę svarbą vartotojui apsisprendžiant sudaryti sutartį su paslaugų teikėju ar ne, kadangi vartotojas sudarydamas sutartį su paslaugų teikėju tikisi, jog ji bus vykdoma pagal jos sudarymo metu galiojusias sąlygas.

Kaip minėta, vienas vartojimo sutarties sąlygų atitikties sąžiningumo kriterijams aspektų yra vertinimas, ar jos yra skaidrios, t. y. ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui, ir, ar paslaugų teikėjas pateikė vartotojui visą sutarčiai sudaryti reikšmingą informaciją. UAB „Inregnum“, kaip verslininkui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Inregnum“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui.

Atsižvelgiant į tai, Bendrųjų sąlygų 8.8 punkto nuostata, suteikianti teisę UAB „Inregnum“ vienašališkai keisti elektros energijos įsigijimo kainą ir / ar atsiskaitymo sąlygas ir Bendrųjų sąlygų

8.10 punkte įtvirtintos nuostatos, nustatančios trumpesnę nei teisės aktuose numatytas vartotojų informavimo apie ketinimą pakeisti Sutartį, terminą, taip pat pateikiančios nuorodą į Bendrųjų sąlygų 2.6 punktą, kuriame turėtų būti nurodytas pranešimo pateikimo būdas, tačiau tokio būdo tame punkte nenurodant, laikytinos klaidinančiomis, neskaidriomis ir neaiškiomis bei tokiu būdu iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir teisėtus interesus.

15. Bendrųjų sąlygų 8.9 punkte įtvirtinta, kad „*Tiekėjas apie Sutarties sąlygų pasikeitimą ar naujų sąlygų nustatymą apie tai informuoja Vartotoją Sutarties 2.6 punkte nurodytu būdu <...>“.*

Bendrųjų sąlygų 8.12 punkte numatyta, kad „*<...> Sutartis kiekvieną kartą laikoma automatiškai pratęsta <...>, išskyrus atvejus, kai bet kuri Sutarties Šalis, <...> Sutarties 2.6 punkte nurodytu būdu informuoja kitą Šalį apie tai, kad nepageidauja pratęsti Sutarties. <...> jei Vartotojas likus 7 (septynioms) dienoms iki Sutarties galiojimo termino arba elektros energijos tiekimo laikotarpio pabaigos Sutarties 2.6 punkte nurodytu būdu neišreiškia valios nepratęsti Sutarties Tiekėjo pasiūlytomis pakeistomis sąlygomis, Sutartis laikoma pratęsta <...>“.*

Bendrųjų sąlygų 8.15 punkte numatyta, kad „*Šalis turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį dėl kitos Šalies įvykdyto esminio Sutarties pažeidimo apie tai pranešdama kitai Šaliai mažiausiai prieš 30 (trisdešimt) dienų Sutarties 2.6 punkte nurodytu būdu <...>“.*

Minimuose Bendrųjų sąlygų punktuose nurodytais atvejais, atitinkama sutarties šalis informuoti, pranešti arba savo valią išreikšti turi Bendrųjų sąlygų 2.6 punkte nurodytu būdu, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad Bendrųjų sąlygų 2.6 punkte įtvirtinama šalių teisę keisti savo kontaktinius duomenis /rekvizitus ir su tuo susijusias šalių pareigas, bet nenumatomas atitinkamas informacijos teikimo ar valios išreiškimo būdas.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas vartojimo sutarties sąlygų atitikties sąžiningumo kriterijams aspektų yra vertinimas, ar jos yra skaidrios, t. y. ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui, ir, ar bendrovė (paslaugų teikėjas) pateikė vartotojui visą sutarčiai sudaryti reikšmingą informaciją. Neskaidrios sutarties sąlygos negali būti laikomos sąžiningomis, nes vartotojas, kuris nesupranta sutarties sąlygų ar neturi visos apsisprendimui reikšmingos informacijos, negali priimti tinkamo sprendimo. Reikalavimas, kad vartojimo sutarčių sąlygos būtų rašomos aiškiai, suprantama kalba ir vartotojui faktiškai būtų suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas, įtvirtintas 1993 m. balandžio 5 d. ES Tarybos direktyvos 93/13/EBB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais preambulėje (preambulės 22 pastraipa) bei įgyvendintas nacionaliniame lygmenyje (Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnyje 6 dalyje) nustatant, kad bet kuri vartojimo sutarties rašytinė sąlyga turi būti išreikšta aiškiai ir suprantamai.

UAB „Inregnum“, kaip verslininkui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Inregnum“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą akcentuota, kad verslininkas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, jo pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, o įtrauktos į sudarytą sutartį, jos tampa sudėtine sutarties dalimi.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, Bendrųjų sąlygų 8.9, 8.12 ir 8.15 punktuose įtvirtintos nuostatos, klaidingai nukreipiančios vartotoją į atitinkamos sutarties šalies informavimo, pranešimų teikimų arba savo valią išreiškimo būdą, iš esmės pažeidžia vartotojo teises ir teisėtus interesus.

16. Bendrųjų sąlygų 8.14 punkte numatyta, kad „*Vartotojas turi teisę vienašališkai neatlygintinai nutraukti Sutartį bet kuriuo metu, apie tai pranešdamas Tiekėjui būdu, aprašytu 2.6 punkte, ne vėliau kaip prieš 60 (šešiasdešimt) dienų iki numatomos Sutarties nutraukimo dienos.“.*

Minimame Bendrųjų sąlygų punkte nustatyta vartotojo teisė vienašališkai nutraukti Sutartį įgyvendinimo tvarka, numatant, kad norėdamas nutraukti Sutartį, vartotojas privalo įspėti paslaugų teikėją ne mažiau kaip prieš 60 dienų. Vadovaujantis Įstatymo 47 straipsnio 3 dalimi, buitinis vartotojas turi teisę vienašališkai neatlygintinai nutraukti sutartį su nepriklausomu tiekėju. Buitinis vartotojas privalo apie sutarties nutraukimą raštu įspėti nepriklausomą tiekėją ne vėliau kaip prieš 3 savaites ir ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo šio įstatymo 51 straipsnio 7 dalyje nurodytos

galutinės (uždarymo) sąskaitos gavimo dienos visiškai atsiskaityti su nepriklausomu tiekėju už suvartotą elektros energiją ir (ar) suteiktas paslaugas. Analogiškas teisinis reglamentavimas įtvirtintas Taisyklių 33 punkte ir Aprašo 23.5 papunktyje. Taigi Bendrosiose sąlygose vartotojams įtvirtintas ilgesnis įspėjimo terminas, palyginti su tuo kuris nustatytas teisės aktuose. Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog minimame punkte pateikiama nuoroda į Bendrųjų sąlygų 2.6 punktą, kuriame turėtų būti aprašytas vartotojo pranešimo paslaugų teikėjui pateikimo būdas, tačiau šiame punkte minima informacija nėra nurodyta. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, jog Bendrųjų sąlygų 8.14 punkto nuostata, kuria vartotojui nustatomi ilgesni įspėjimo terminai nutraukti sutartį, neatitinka galiojančio teisinio reglamentavimo, pablogina vartotojo padėtį, palyginti su ta, kurią nustato Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai ir tokiu būdu iš esmės pažeidžia Sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ekonomiškai silpnesnės Sutarties šalies – vartotojo – nenaudai ir vartotojo teises ir teisėtus interesus.

17. Bendrųjų sąlygų 8.15.2 punkte numatyta, kad esminiu sutarties pažeidimu laikomi „atvejai, kai Vartotojas pradelsė bet kurių kitų Tiekėjo sąskaitų ar Vartotojo skolų Tiekėjui apmokėjimą daugiau kaip 14 (keturiolika) kalendorinių dienų. Šalys susitaria, kad Tiekėjas turi teisę vienašališkai nutraukti Sutartį ir dėl kitų Vartotojo skolų Tiekėjui, neatsižvelgiant į tai, ar jos susijusios su Sutartimi, ar ne“.

Pažymėtina, kad UAB „Inregnum“ su buitinais vartotojais sudaromomis sutartimis parduoda elektros energiją. Pagal energijos (ar energijos išteklių) pirkimo-pardavimo sutartį energijos tiekimo įmonė įsipareigoja pateikti abonentui per prijungtą energijos tiekimo tinklą sutartyje numatytos rūšies energijos kiekį, o abonentas įsipareigoja už patiektą energiją sumokėti ir laikytis sutartyje numatyto energijos vartojimo režimo, užtikrinti jam priklausančių energijos tiekimo tinklų eksploatavimo saugumą bei naudojamų prietaisų ir įrenginių tvarkingumą (Civilinio kodekso 6.383 straipsnio 1 dalis). Klientui, pažeidžiančiam sutartį, neigiamos pasekmės turėtų kilti tik už šios sutarties nevykdymą ir/ar netinkamą vykdymą, tačiau ne už kitų vartotojui teikėjui teikiamų paslaugų, nesusijusių su sutartimi netinkamą vykdymą.

Vadovaujantis civilinių santykių subjektų teisinio apibrėžtumo ir teisėtų lūkesčių principais, paslaugų teikėjas privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad UAB „Inregnum“, kaip paslaugų teikėjui, keliami didesni reikalavimai, taikomi griežtesni sutartinės atsakomybės kriterijai nei vartotojui. UAB „Inregnum“ tenka pareiga užtikrinti su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygų teisinį apibrėžtumą, jų suderinamumą su galiojančių teisės aktų nuostatomis bei aiškumą vartotojui, taigi UAB „Inregnum“ privalo užtikrinti sutarties sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, o bendrovės (paslaugų teikėjo) vienašališkai parengtos standartinės vartojimo sutarčių sąlygose pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos, o įtrauktos į sudarytą sutartį, jos tampa sudėtine sutarties dalimi. Pažymėtina, kad ypatingai aiškiai bei skaidriai privalo būti įtvirtinamos sąlygos, kuriomis nustatoma šalių atsakomybė, vartotojui kylanti dėl Sutarties nevykdymo ar netinkamo jos vykdymo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Bendrųjų sąlygų 8.15.2 punkto nuostata pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus, nes net ir tinkamai vartotojui vykdant sutartimi prisiimtus įsipareigojimus, UAB „Inregnum“ turėtų teisę nutraukti su vartotoju sudarytą sutartį dėl bet kokių kitų vartotojo neįvykdytų įsipareigojimų, nesusijusių su sutartimi.

Komisija, vadovaudamasi Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 6 punktu, n u t a r i a :

1. Pripažinti, kad Individualių sąlygų nuostata, jog „<...> Sutinku, kad Tiekėjas vertintų mano kreditavimo/mokumo duomenis <...>“, Bendrųjų sąlygų 2.6, 3.6, 3.10, 3.11, 4.2.1, 4.2.2, 4.4.2, 5.3, 7.4, 7.10.2, 7.10.3, 7.10.5, 8.5, 8.8, 8.9, 8.10, 8.12, 8.14, 8.15, 8.15.2 punktų sąlygos atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies bendrąjį vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. iš esmės pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą bei vartotojo teises ir interesus.

2. Pripažinti, kad Sutarties Bendrosios dalies 3.8 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 2 punkto vartojimo sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų, t. y. netinkamai panaikinamos arba apribojamos vartotojo teisės verslininko ar kitos šalies atžvilgiu tuo atveju, kai verslininkas visiškai ar iš dalies neįvykdo ar netinkamai įvykdo bet kokius sutartyje numatytus įsipareigojimus.

Komisijos pirmininkė

Neringa Ulbaitė